

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток сьогодні є ключовим стратегічним пріоритетом для підприємств різних галузей економіки. Він передбачає збалансування економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності, що дозволяє забезпечити довгострокову життєздатність бізнесу та його відповідальність перед суспільством. У цьому контексті фінансова та управлінська звітність набуває особливої значущості, оскільки вона забезпечує формування інформаційної бази для прийняття стратегічних рішень, оцінки результатів діяльності та моніторингу ефективності реалізації принципів сталого розвитку.

Сучасні наукові дослідження активно зосереджені на вивченні питань формування фінансової та управлінської звітності в умовах сталого розвитку. Олійник О., Поліщук І. запропонували етапи формування інформаційної системи бухгалтерського обліку для відображення показників у ESG-звітності [1]. Овчарова Н. довела, що розвиток концепції стійкого розвитку потребує врахування нових факторів стабільного функціонування суб'єктів господарювання в поточній та довгостроковій перспективі. При цьому на кожному етапі розвитку виникає потреба формування інформаційної бази яка б спиралася на відповідну нормативну базу, враховувала внутрішні та зовнішні запити та особливості розвитку галузі [2]. Біла Ю. визначила вплив інтегрованої звітності на трансформацію облікової парадигми у таких аспектах: формування даних про соціальний, природний та інтелектуальний капітали, кліматичний менеджмент, відображення нефінансової інформації. Запропонувала наступні елементи новітньої парадигми обліку: біоенергетичні активи як новий об'єкт обліку; облік соціальних зв'язків як елемента внутрішнього гудвілу; оцінка та облік інтелектуального капіталу; облік викидів CO₂ в аналітичному розрізі, лінгвістичний підхід до розвитку бухгалтерського обліку; лінгвістичні змінні для аналізу та математичного моделювання [3]. Вчені досліджують методи інтеграції фінансових і нефінансових показників, оцінку впливу соціальних та екологічних факторів на ефективність підприємства, а також розробку систем управлінської звітності, орієнтованої на довгострокову стійкість бізнесу. Особлива увага приділяється цифровим технологіям, аналітичним платформам і міжнародним стандартам звітності, що забезпечують прозорість, порівнянність та достовірність даних для прийняття стратегічних рішень. Науковці та практики досліджують різні підходи до інтеграції нефінансових показників у фінансову та управлінську звітність, вивчаються методики оцінки екологічних ризиків, ефективності соціальних програм, використання ресурсів та енергозбереження, а також способи відображення цих даних у звітах для внутрішнього і зовнішнього користування. Особлива увага приділяється розробці інтегрованих звітів, які поєднують фінансові результати з показниками сталого розвитку, дозволяючи підприємствам демонструвати комплексний вплив своєї діяльності на економіку, суспільство та довкілля.

У рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС наша держава взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації національного законодавства з європейськими нормами, зокрема у сфері бухгалтерського обліку та аудиту. Отримавши статус кандидата на членство в ЄС, Україна повинна прискорити адаптацію свого законодавства до стандартів ЄС [4]. Зокрема, вкрай важливим є впровадження Директиви (ЄС) 2022/2464, про що зазначено у Звіті Європейської Комісії за 2023 рік [5]. Проте наразі в Україні відповідні європейські акти щодо звітування зі сталого розвитку ще не імplementовані, що перешкоджає виконанню наших зобов'язань на шляху до повноправного членства в Євросоюзі.

Фінансова звітність традиційно орієнтована на зовнішніх користувачів, таких як інвестори, кредитори, державні органи та регулятори, надає об'єктивну інформацію про фінансовий стан підприємства, доходи, витрати, активи та зобов'язання. У контексті сталого розвитку особливу увагу приділяють інтеграції нефінансових показників, що відображають вплив діяльності підприємства на соціально-середовищне та навколишнє середовище, це включає дані про використання природних ресурсів, рівень викидів, енергоефективність, участь у соціальних програмах, забезпечення безпеки праці та розвиток людського капіталу. Інтегровані звіти, що поєднують фінансові та нефінансові показники, сприяють підвищенню прозорості, довіри інвесторів та репутації компанії на ринку. Управлінська звітність призначена для внутрішніх потреб підприємства і використовується керівництвом для планування, контролю та оцінки ефективності діяльності, включає оперативні та стратегічні аналітичні дані, бюджети, прогнози, ключові показники ефективності та інші інструменти підтримки управлінських рішень. Для забезпечення сталого розвитку управлінська звітність повинна включати оцінку довгострокових наслідків управлінських рішень, зокрема інвестицій у екологічну безпеку, впровадження енергоефективних технологій, розвиток корпоративної соціальної відповідальності та підвищення кваліфікації персоналу. Використання таких показників дозволяє формувати стратегії, які забезпечують баланс між фінансовими результатами та соціально-екологічними цілями.

Нефінансова інформація про діяльність підприємств є ключовим фактором їхнього сталого розвитку. Саме вона підвищує інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність компаній, забезпечує прозорість та довіру завдяки аудиторським висновкам, що підтверджують достовірність даних. Водночас відсутність комплексної звітності зі сталого розвитку, яка доповнювала б фінансові показники, обмежує доступ зацікавлених сторін до

інформації про соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємства. Це створює інформаційний вакуум, який ускладнює всебічну оцінку результатів роботи компаній у контексті сталого розвитку.

Особливої уваги потребує узгодження фінансової та управлінської звітності для досягнення цілей сталого розвитку. Взаємодія між зовнішньою фінансовою звітністю та внутрішньою управлінською аналітикою забезпечує не лише точне відображення результатів діяльності, але й ефективне стратегічне управління ресурсами підприємства. Це сприяє формуванню культури корпоративної відповідальності, підвищенню прозорості бізнес-процесів та розвитку системи прийняття рішень, орієнтованої на довгострокову стабільність та ефективність.

Нефінансова інформація про діяльність підприємств виступає важливим елементом забезпечення їхнього сталого розвитку та формування цілісної системи корпоративної звітності. Вона охоплює дані про соціальні, екологічні та етичні аспекти діяльності компанії, що дозволяє зацікавленим сторонам оцінювати ефективність її управлінських рішень не лише з фінансової, а й із соціально-екологічної точки зору. Надання такої інформації підвищує інвестиційну привабливість підприємства, формує довіру партнерів та споживачів, а також зміцнює конкурентні позиції на ринку, особливо за умов зростаючих вимог до прозорості і відповідальності бізнесу. Аудиторські висновки щодо достовірності нефінансових показників додатково підкріплюють надійність отриманих даних, забезпечуючи впевненість інвесторів та інших користувачів звітності. Водночас відсутність систематизованої звітності зі сталого розвитку, що доповнювала б традиційні фінансові звіти, створює інформаційний розрив. Зацікавлені сторони отримують обмежені дані про соціальні ініціативи, екологічні проекти та вплив підприємства на довкілля, що ускладнює комплексну оцінку його діяльності. Такий інформаційний вакуум обмежує можливості для стратегічного планування, інвестиційного аналізу та формування відповідальної політики компанії, зменшуючи потенціал сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Міжнародний досвід свідчить, що поряд із обов'язковим складанням нефінансової звітності широко застосовується практика добровільного звітування з корпоративної соціальної відповідальності в контексті сталого розвитку, або так званої звітності зі сталого розвитку. В Україні ця практика також набуває поширення, особливо серед великих компаній та підприємств, що входять до складу міжнародних корпорацій. Сучасні глобальні тенденції у сфері нефінансового звітування демонструють активну увагу урядів і регуляторів до стандартизації звітності зі сталого розвитку. Формування фінансової та управлінської звітності для сталого розвитку є багаторівневим процесом, що поєднує традиційні методи обліку з сучасними аналітичними та цифровими підходами. Інтегровані звіти, що враховують соціальні та екологічні аспекти діяльності підприємств, сприяють прозорості, підзвітності та стратегічному плануванню, створюючи основу для довгострокового, відповідального і ефективного розвитку бізнесу.

Українські компанії зараз перебувають на етапі суттєвої трансформації звітності, спрямованої на підвищення її прозорості та відповідності міжнародним стандартам. Імплементація регламентів CSRD та ESRS створює новий рівень прозорості та системності у розкритті інформації про соціальні, екологічні та управлінські аспекти діяльності підприємств [5]. Відповідність цим вимогам відкриває для українських компаній можливості залучення європейських інвестицій, оскільки демонструє їхню готовність дотримуватися сучасних глобальних практик сталого розвитку та стандартів корпоративної соціальної відповідальності. Крім того, підвищення прозорості звітності зміцнює довіру громадськості, партнерів і споживачів, що сприяє поліпшенню репутації підприємств як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Такий підхід забезпечує не лише економічні переваги, а й довгострокову стійкість та конкурентоспроможність компаній у сучасних умовах глобальної економіки.

1. Список використаних джерел

- Олійник, О., & Поліщук, І. (2024). ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ESG-ЗВІТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ ЗАПИТІВ КОРИСТУВАЧІВ: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ. Економіка та суспільство, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-13>.
- Овчарова, Н. (2024). СИСТЕМА ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ. Економіка та суспільство, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-70>.
- БІЛА, Ю. А. Науково-методологічні аспекти формування новітньої парадигми обліку у контексті впровадження інтегрованої звітності. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка», 2024, 1 (63): 252-258.
- Усатенко О. В. Гармонізація звітності українських підприємств зі стандартами ESRS як інструмент досягнення цілей сталого розвитку України. Бізнес Інформ. 2025. №1. С. 26–33. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-26-33>.
- Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng>